

1. Identyfikacja substancji/preparatu, Identyfikacja producenta

1.1. Identyfikator produktu

Nazwa handlowa: Kwas fosforowy 75%

Identyfikator: 015-011-00-6

Numer rejestracyjny: 01-2119485924-24-XXXX

Inne nazwy/skład: Kwas ortofosforowy 75%

Wzór chemiczny: H_3PO_4

1.2. Istotne zidentyfikowane zastosowania substancji lub mieszaniny oraz zastosowania odradzane.

Produkcja kwasu fosforowego,

Zastosowanie przemysłowe: półprodukt w syntezie produktów chemicznych, składnik mieszanin /włączając pakowanie i dystrybucję/, środek do powierzchniowej obróbki metali, środek czyszczący, środek pomocniczy w przemyśle chemicznym /w tym zastosowanie w laboratorium/,

Zastosowanie profesjonalne: w nawozach, do powierzchniowej obróbki metali, w budownictwie, składnik detergentów i środków do czyszczenia, pomoc do lutowania,

Zastosowanie konsumenckie: składnik środków polerujących i mieszanek woskowych, wyrobów do mycia i czyszczenia, pomoc do lutowania, w nawozach, bateriach i akumulatorach.

Funkcje techniczne: nawóz, dozwolona substancja dodatkowa, dodatek paszowy, chemikalia laboratoryjne, regulator pH, inhibitor korozji, środek stosowany w przetwórstwie, środek odtłuszczający.

Kwas fosforowy spełniający parametry jakościowe dozwolonej substancji dodatkowej E 338 jest używany w przemyśle spożywczym do zakwaszania żywności i jako substancja klarująca oraz w przemyśle farmaceutycznym do produkcji niektórych leków.

W przemyśle paszowym stosowany jest jako dodatek paszowy /E 338/.

Zastosowanie odradzane: nie określono

1.3. Dane dotyczące dostawcy karty charakterystyki.

JARBUR EUROCHEM Spółka Jawna.

ul. Książek Stary 3

26-500 Szydłowiec

tel. 048 617 53 27 w godz. 7-15

fax. 048 617 53 28

Osoba odpowiedzialna za opracowanie karty charakterystyki: **Marek Dorabiała,**
e-mail: jarbur@jarbur.pl

1.4. Numer telefonu alarmowego.

998 lub 112, lub najbliższa terenowa jednostka PSP. Informacja toksykologiczna w Polsce: 042/ 631 47 24 (w godz. 7-15-tej).

2. Identyfikacja zagrożeń

2.1. Klasyfikacja substancji lub mieszaniny.

Klasyfikacja wg 1272/2008/WE:

Kwas fosforowy jest wymieniony w załączniku VI do Rozporządzenia (WE) nr 1272/2008 i jest klasyfikowany następująco:

-ze względu na właściwości fizykochemiczne - nieklasyfikowany,

Podstawa prawna: Rozporządzenie Komisji UE nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ws REACH)

-ze względu na zagrożenie dla zdrowia

-Skin Corr. 1B

-H314 - Powoduje poważne oparzenia skóry oraz uszkodzenia oczu

-ze względu na zagrożenie dla środowiska - nieklasyfikowany.

Klasyfikacja wg 67/548/EWG:

Kwas fosforowy jest wymieniony w załączniku I do dyrektywy 67/548/EWG i jest klasyfikowany następująco:

-ze względu na właściwości fizykochemiczne - nieklasyfikowany,

-ze względu na zagrożenie dla zdrowia

-C - Żrące

-R34 - Powoduje oparzenia

-ze względu na zagrożenie dla środowiska - nieklasyfikowany.

Skutki szkodliwego działania na zdrowie człowieka

Kwas fosforowy jest sklasyfikowany jako substancja żrąca, powodująca oparzenia.

Kwas fosforowy powoduje zniszczenie tkanki przez bezpośrednie działanie chemiczne. Białka tkankowe ulegają przemianom w kwaśne białczany rozpuszczające się w stężonym kwasie.

Hemoglobina zostaje strącona. Silne działanie drażniące powoduje utratę napięcia układu naczyniowego.

Spożycie:

Często występuje przeżarcie ściany przełyku i żołądka. Okolica kontaktu z kwasem jest zabarwiona na brązowo lub czarno. W żołądku często obecna jest strącona krew o wyglądzie fusów kawowych. Nabłonek przełyku może ulec częściowemu lub całkowitemu złuszczeniu.

Kontakt z oczami:

Stwierdza się obnażenie rogówki, a w ciężkich przypadkach obrzęk i martwicę głębiej położonych tkanek.

Kontakt ze skórą:

Powoduje oparzenia, które zwykle penetrują przez całą głębokość skóry, rany goją się powoli z wytworzeniem blizn i stanów zapalnych.

Wdychanie oparów:

Powoduje obrzęki płuc. Towarzyszącymi objawami fizykalnymi są najczęściej rżenia, niskie ciśnienie krwi i przyspieszone tętno. Krwioplucie i duszność mogą się utrzymywać do kilku tygodni po jednorazowej ekspozycji na pary kwasu. Opary mogą powodować uszkodzenie szkliska nazębnego.

Skutki szkodliwego działania na środowisko:

Kwas fosforowy po przedostaniu się do środowiska powoduje silne zakwaszenie gruntu i wód oraz działa toksycznie na organizmy roślin i zwierząt.

Zagrożenia chemiczne:

Kwas fosforowy jest kwasem o średniej mocy. W temperaturze pokojowej jest trwały i mało aktywny chemicznie, nie ma właściwości utleniających; wykazuje dużą skłonność do kondensacji (przez odwadnianie daje kwasy polifosforowe).

Jest odporny na działanie środków silnie redukujących w temperaturze pokojowej, a nawet do temperatury około 350-400 oC, w temperaturze powyżej 400 oC szybko ulega redukcji. W wyższych temperaturach kwas fosforowy wykazuje dużą aktywność wobec większości metali i ich tlenków, przy czym nawet tak odporne tlenki jak krzemionka ulegają jego działaniu.

Wrzący kwas fosforowy wykazuje silne działanie korodujące na większość stosowanych w praktyce metali i stopów, jak również tworzyw ceramicznych, których odporność na działanie kwasu maleje ze wzrostem temperatury i stężenia.

Stężony i gorący H₃PO₄ atakuje porcelanę i platynę.

Podstawa prawna: Rozporządzenie Komisji UE nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ws REACH)

2.2. Elementy oznakowania

Piktogramy określające rodzaj zagrożenia:

Hasło ostrzegawcze: **Niebezpieczeństwo**

Zwroty wskazujące rodzaj zagrożenia:

H314 - Powoduje poważne oparzenia skóry oraz uszkodzenia oczu

Zwroty określające warunki bezpiecznego stosowania:

P260 - Nie wdychać pyłu/dymu/gazu/mgły/par/rozpylonej cieczy

P280 - Stosować rękawice ochronne/odzież ochronną/ochronę oczu/ochronę twarzy

P303 + P361 + P353 - W przypadku kontaktu ze skórą (lub włosami): natychmiast usunąć/zdjąć całą zanieczyszczoną odzież, spłukać skórę pod strumieniem wody/prysznicem

P310 - Natychmiast skontaktować się z ośrodkiem zatruc lub lekarzem

P305 + P351 + P338 - W przypadku dostania się do oczu:

ostrożnie płukać wodą przez kilka minut, wyjąć soczewki kontaktowe, jeżeli są i można je łatwo usunąć. Nadal płukać

P405 - Przechowywać pod zamknięciem

2.3. Inne zagrożenia.

Kryteria identyfikacji właściwości PBT i vPvB określone w załączniku XIII REACH nie mają zastosowania do substancji nieorganicznych.

Kwas fosforowy nie jest zidentyfikowany jako substancja PBT i vPvB.

3. Skład i informacja o składnikach.

Skład wg Rozporządzenia 1272/2008.

Nr WE	Nr CAS	Nr indeksowy	Skład	Zawartość [%]
231-633-2	7664-38-2	015-011-00-6	Kwas fosforowy	min 75%

Znaczenie zwrotów H podane jest w p. 16 karty charakterystyki.

4. Środki pierwszej pomocy.

4.1. Opis środków pierwszej pomocy.

Rozcieńczyć kwas przez mycie oczu dużymi ilościami czystej wody przez co najmniej 15 minut; podczas przemywania należy rozwierać powieki (unikać silnego strumienia wody ze względu na ryzyko mechanicznego uszkodzenia rogówki). Po przemyciu nałożyć na oczy jałowy opatrunek bez żadnych leków i zwalcząć ból przez podanie leków przeciwbólowych. Nigdy nie stosować odtrutek chemicznych, ponieważ ciepło wytwarzające się podczas reakcji może pogorszyć uszkodzenie.

Wymagana jest pomoc lekarza.

Kontakt ze skórą:

Usunąć kwas zmywając skórę dużą ilością wody (nie gorącej) przez co najmniej 15 minut. Nigdy nie stosować mydła i żadnych środków zobojętniających. Przy skażeniu odzieży rozebrać poszkodowanego pod strumieniem wody, na oparzenia założyć jałowy opatrunek. Wymagana jest pomoc lekarza.

Wdychanie oparów:

Wynieść poszkodowanego z miejsca kontaktu z oparami kwasu, zapewnić spokój (bezruch) w pozycji półleżącej lub siedzącej. Wysilek fizyczny może wywołać obrzęk płuc. Chronić przed utratą ciepła, w razie duszności podawać tlen, najlepiej przez maskę.

Wymagana jest pomoc lekarza

Spożycie:

Nigdy nie wolno poszkodowanemu płukać żołądka i nie wolno podawać środków wymiotnych i zobojętniających (alkalizujących). Podać do wypicia kilka szklanek wody lub mleka, poza tym nie podawać niczego doustnie. Wymagana jest pomoc lekarza.

4.2. Najważniejsze ostre i opóźnione objawy oraz skutki narażenia.

Kontakt z oczami: ból, pieczenie, łzawienie, światłowstręt, przekrwienie i obrzęk spojówki, zniszczenie rogówki.

Kontakt ze skórą: ostry ból, brązowe lub żółte zabarwienie tkanki

Wdychanie oparów: kaszel, krztuszenie, bóle głowy, zawroty głowy, osłabienie, a po 6-8 godzinnym okresie utajenia - obrzęk płuc z uciskiem w klatce piersiowej, uczuciem duszności, zawrotem głowy, pienistą wydzieliną i sinicą. Mogą wystąpić także rzężenia, niskie ciśnienie krwi i przyspieszone tętno.

Spożycie: ostry, piekący ból w jamie ustnej, gardle oraz brzuchu, a następnie wymioty i biegunka o treści składającej się z ciemnej, skoagulowanej krwi. Ciśnienie krwi gwałtownie spada. W jamie ustnej otoczeniu można stwierdzić brązowe lub żółtawe zabarwienie. Obrzęk głośni może być przyczyną utrudnienia oddechu lub niedotlenienia

4.3. Wskazania dotyczące wszelkiej natychmiastowej pomocy lekarskiej i szczególnego postępowania z poszkodowanym

Nie są dostępne w literaturze szczególne sposoby postępowania leczniczego.

Brak informacji o odtrutce specyficznej dla produktu.

W przypadku podejrzenia zatrucia skontaktować się z najbliższym oddziałem leczenia zatruc. Decyzję o szczególnym sposobie postępowania podejmuje lekarz po dokładnej ocenie stanu poszkodowanego.

Uwaga! W środowisku pracy powinno być dostępne urządzenie do przemywania oczu „oczomyjka”

5. Postępowanie w przypadku pożaru.**5.1. Środki gaśnicze.**

Odpowiednie środki gaśnicze - stosować środki gaśnicze odpowiednie dla palących się materiałów. Środki gaśnicze, których nie wolno stosować - nie są znane środki gaśnicze, których nie wolno zastosować.

5.2. Szczególne zagrożenia związane z substancją lub mieszaniną.

w kontakcie z powszechnie znanymi metalami wytwarza łatwopalny wodór, który może tworzyć mieszaniny wybuchowe z powietrzem, występuje ryzyko tworzenia żrących produktów - rozkładu pod wpływem wysokiej temperatury (PO_x)
- stale monitorować stężenie PO_x i wodoru,
w przypadku reakcji gorącego kwasu z zanieczyszczonymi metalami może powstawać trująca gazowa fosfina PH_3

5.3. Informacje dla straży pożarnej.

Do ochłodzenia zbiorników i urządzeń powinno się użyć rozproszonych strumieni wody. Nie dopuścić do przedostania się środków gaśniczych zmieszanych z H_3PO_4 do wód

Podstawa prawna: Rozporządzenie Komisji UE nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ws REACH)

powierzchniowych lub/i gruntowych

Środki ochrony indywidualnej dla strażaka:

- izolujące aparaty ochrony dróg oddechowych,
kompletny ubiór ochronny chroniący ratownika przed niebezpiecznym wpływem czynników pożaru.

6. Postępowanie w przypadku niezamierzonego uwolnienia do środowiska.

6.1. Indywidualne środki ostrożności, wyposażenie ochronne i procedury w sytuacjach awaryjnych.

W przypadku poważnej awarii należy:

- usunąć z rejonu zagrożenia wszystkie osoby nie biorące bezpośrednio udziału w akcji ratowniczej /skierować je na stronę nawietrzną/,
- zawiadomić władze terenowe, Policję, jednostkę Ratownictwa Chemicznego oraz administrację drogową,
- przystąpić do likwidowania awarii we własnym zakresie, a gdy stwarza to zbyt duże zagrożenie czekać na przybycie ekip specjalistycznych.

Osoby biorące udział w akcji ratowniczej wyposażać w odzież ochronną i aparaty zabezpieczające drogi układu oddechowego.

Należy unikać zanieczyszczenia skóry i oczu. Nie wdychać par.

Nie dopuścić do kontaktu kwasu z metalami.

6.2. Środki ostrożności w zakresie ochrony środowiska.

Należy zabezpieczyć teren przed przedostaniem się kwasu do kanalizacji, cieków i zbiorników wodnych. Przy niewielkich wyciekach miejsce gromadzenia się substancji w miarę możliwości należy obwałować.

6.3. Metody i materiały zapobiegające rozprzestrzenianiu się skażenia i służące do usuwania skażenia.

Rozlany kwas przysypać niepalnym materiałem chłonnym (najlepiej zmielonym wapieniem, piaskiem, sorbentami przeznaczonymi do likwidacji rozlewisk kwasów), zebrać do pojemnika wykonanego z materiału odpornego na działanie kwasu i przekazać do unieszkodliwienia. Oczyszczyć zanieczyszczony teren.

W celu zmniejszenia szkodliwości zobojętnić rozcieńczonym roztworem NaOH lub roztworem Na_2CO_3 .

6.4. Odniesienia do innych sekcji.

Postępowanie z odpadami - patrz SEKCJA 13.

Środki ochrony indywidualnej - patrz SEKCJA 8.

7. Postępowanie z substancjami i mieszaninami oraz ich magazynowanie.

7.1. Środki ostrożności dotyczące bezpiecznego postępowania.

Stosować zgodnie z przeznaczeniem tylko przez przeszkolony i odpowiednio wyposażony w środki ochrony osobistej personel, przy zachowaniu szczególnej ostrożności ze względu na zagrożenia - patrz SEKCJA 2. Należy zapobiegać uwolnieniu się substancji do środowiska /przedostanie się do kanalizacji/ poprzez zastosowanie tac ochronnych.

Nie wolno:

- spożywać posiłków i napojów w miejscu pracy,
- palić poza miejscem do tego wyznaczonym.

Należy unikać zanieczyszczenia oczu i skóry. Przed przerwą i po zakończeniu pracy należy dokładnie umyć ręce.

7.2. Warunki bezpiecznego magazynowania, łącznie z informacjami dotyczącymi wszelkich wzajemnych niezgodności.

Przechowywać w zbiornikach stalowych wygumowanych lub w zbiornikach ze stali kwasoodpornej usytuowanych na wolnym powietrzu na betonowych tacach wyłożonych

Podstawa prawna: Rozporządzenie Komisji UE nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ws REACH)

plytkami kwasoodpornymi. Mniejsze ilości kwasu można przechowywać w opakowaniach transportowych w przewiewnych pomieszczeniach lub na wolnym powietrzu na betonowych tacach wyłożonych płytami kwasoodpornymi (zabezpieczenie przed przypadkowym rozlaniem). Dopuszczalne jest wspólne magazynowanie wyłącznie z materiałami tej samej klasy niebezpieczeństwa.

7.3. Szczegółne zastosowania końcowe, brak dostępnych danych

Brak informacji o zastosowaniach innych niż wymienione w podsekcji 1.2.

Brak informacji o wymaganym szczególnym podejściu do produktu.

8. Kontrola narażenia / środki ochrony indywidualnej.

8.1. Parametry dotyczące kontroli.

NDS: 1 mg H₃PO₄/m³,

NDSch: 2 mg H₃PO₄/m³,

NDSP: nie określono.

Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29.11.2002 w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy /Dz.U. Nr 217, poz. 1833/ wraz z późniejszymi zmianami.

DNEL dla pracowników (długoterminowe): 2,92 mg/m³,

DNEL dla ogółu społeczeństwa (długoterminowe): 0,73 mg/m³,

PNEC - biorąc pod uwagę pH - bezpieczna wartość pH zawiera się pomiędzy 6 a 9.

8.2. Kontrola narażenia.

Patrz: Scenariusze narażenia dla zidentyfikowanych zastosowań stanowiące załączniki do niniejszej karty charakterystyki.

Należy:

- używać kwas fosforowy w systemach zamkniętych lub w otwartych pojemnikach wyposażonych w zamknięcie,
- transportować kwas fosforowy rurociągami,
- napełniać/opróżniać pojemniki przy pomocy systemów automatycznych (pompy ssące itp.),
- używać manipulatora /np.: szczypiec, uchwytów/ w celu uniknięcia bezpośredniego kontaktu z kwasem i narażenia przez zachłapanie,
- stosować zasady dobrej praktyki.

Lokalna wentylacja nie jest wymagana.

Stosowane techniczne środki kontroli

Pomiary wykonuje się zgodnie z:

- PN-Z-04008-7:2002 "Zasady pobierania próbek powietrza w środowisku pracy i interpretacji wyników".
- PN-78/Z-04073 "Badanie zawartości fosforu i jego związków".

Należy dbać o dobrą wentylację stanowiska pracy oraz monitorować atmosferę na stanowisku pracy w regularnych odstępach czasu.

Indywidualne środki ochrony:

Stosowane środki ochrony indywidualnej winny spełniać wymogi Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 29 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej (Dz.U.05.259.2173 wraz z późniejszymi zmianami). Rozporządzenie to wdraża postanowienia Dyrektywy Rady 89/686/EWG.

Środki ochrony indywidualnej:

- ochrona oczu i twarzy - konieczna - gogle przystosowane do produktów chemicznych szczelnie przylegające do twarzy lub osłona twarzy.

Zaleca się, aby na instalacji wykorzystującej kwas fosforowy zainstalować urządzenie do przemywania oczu „oczomyjkę”,

- ochrona skóry - konieczna - rękawice/zaleca się rękawice wykonane z neoprenu/ , buty

Podstawa prawna: Rozporządzenie Komisji UE nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ws REACH)

- ochronne, ubranie kwasoodporne,
- ochrona dróg oddechowych - zazwyczaj nie jest wymagana. W przypadku tworzenia się par/mgieł należy używać maski z pochłaniaczem par kwaśnych. Jeżeli stężenie produktu w powietrzu nie jest znane należy stosować automatyczny aparat oddechowy.
- zagrożenia termiczne - substancja nie stanowi zagrożenia termicznego, brak szczegółowych wymagań.
- środki ochronne i higiena - po pracy dokładnie umyć twarz i ręce, natychmiast zmienić zanieczyszczone ubranie.

Nigdy, nie spożywać posiłków i nie pić płynów podczas jakichkolwiek prac związanych z kwasem fosforowym.

Kontrola narażenia w środowiska

Zastosowanie przemysłowe - należy unikać niekontrolowanego zrzutu roztworów kwasu fosforowego do kanalizacji i wód powierzchniowych. W przypadku zrzutu wymagana jest regularna kontrola pH. Zrzut powinien być tak prowadzony, aby zminimalizować zmiany pH w wodach powierzchniowych.

Zastosowanie profesjonalne - Należy unikać niekontrolowanego dużego zrzutu roztworów kwasu fosforowego do kanalizacji i wód powierzchniowych.

Patrz również SEKCJA 12 karty

9. Właściwości fizyczne i chemiczne.

9.1. Informacje na temat podstawowych właściwości fizycznych i chemicznych.

Stan skupienia (w 20°C): ciecz
Barwa: bezbarwna
Zapach: bez zapachu
Temperatura wrzenia (1013 hPa), [°C]: > 100
Temperatura zapłonu, [°C]: nie dotyczy
Temperatura samozapłonu, [°C]: nie dotyczy
Temperatura topnienia, [°C]: ok. - 20
Lepkość (w 20°C), [mPaNs]: brak danych
Dolna granica wybuchowości, [% V/V]: nie dotyczy
Górna granica wybuchowości, [% V/V]: nie dotyczy
Rozpuszczalność w wodzie [g/l]: nieograniczona
Rozpuszczalność w innych rozpuszczalnikach: brak danych
Gęstość par względem powietrza: 3,38
Ciśnienie par (w 180°C), [hPa]: brak danych
Gęstość (w 15°C), [kg/m³]: 1580
Współczynnik podziału oktanol/woda, [log Pow]: nie dotyczy
Współczynnik załamania światła: brak danych
pH (49g/l w w 25°C): 1,7

9.2. Inne informacje.

dane dla czystej substancji, tj. 98-100 % H₃PO₄ - na podstawie „Raportu Bezpieczeństwa Chemicznego”

Zdolność mieszania się - brak danych
Rozpuszczalność w tłuszczach - brak danych
Przewodnictwo elektryczne - brak danych
Grupa gazowa - nie dotyczy

10. Stabilność i reaktywność.

10.1. Reaktywność.

W temperaturze pokojowej kwas fosforowy jest trwały i mało aktywny chemicznie, nie ma właściwości utleniających; wykazuje dużą skłonność do kondensacji (przez odwadnianie daje

Podstawa prawna: Rozporządzenie Komisji UE nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ws REACH)

kwasy polifosforowe).

10.2. Stabilność chemiczna.

Kwas fosforowy jest odporny na działanie środków silnie redukujących w temperaturze pokojowej, a nawet do temperatury około 350-400 °C w temperaturze powyżej 400 °C szybko ulega redukcji.

10.3. Możliwość występowania niebezpiecznych reakcji.

Kwas fosforowy w kontakcie z powszechnie znanymi metalami wytwarza łatwopalny wodór, który może tworzyć mieszaniny wybuchowe z powietrzem

10.4. Warunki, których należy unikać, źródła zapłonu, wysoka temperatura

- wysoka temperatura,
- kontakt gorącego kwasu z metalami

10.5. Materiały niezgodne.

- Nitrometan,
- zasady,
- metale,
- tlenki metali.

Materiały nie odpowiednie do współpracy - żelazo i jego związki, stal, glin i jego związki.

10.6. Niebezpieczne produkty rozkładu.

Podczas ogrzewania do wysokich temperatur kwas fosforowy emituje żrące dymy POx. W przypadku reakcji gorącego kwasu z zanieczyszczonymi metalami może powstawać trująca gazowa fosfina PH₃

11. Informacje toksykologiczne.

Parametr toksyczności	Wynik oceny skutków
Absorpcja	Podstawowym wynikiem działania jest podrażnienie wynikające z niskiego pH, dlatego absorpcja nie jest istotnym parametrem oceny skutków.
Toksyczność ostra	Przez skórę: brak wiarygodnych danych Doustnie: LD50 na samicach szczurów, podobne do OECD 423 1,7 ml/100 g masy ciała (2600 mg / kg mc) Wdychanie: brak wiarygodnych danych
Działanie drażniące/żrące	Dla oczu i skóry: żrący Sklasyfikowany jako działający żrąco na skórę kategoria 1B (stężenie > 25%) oraz drażniącą dla oczu (10% < stężenie <25%) według rozporządzenia CLP załącznik VI, tabela 3.1
Działanie uczulające	Nie dotyczy substancji żrących
Toksyczność - narażenie powtarzane	Doustnie: toksyczność dawki powtarzanej zgodnie z OECD 422 (bezpośrednie działanie na żołądek szczura): NOAEL 250 mg/kg/dzień Wdychanie: Brak wiarygodnych danych Przez skórę: brak danych

Podstawa prawna: Rozporządzenie Komisji UE nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ws REACH)

Działanie mutagenne	Negatywny wynik w testach in vitro: -AMES (OECD 471) na szczepach Salmonella typhimurium TA1535, TA1537, TA98, TA100 oraz szczepach Escherichia coli WP2uvrA -genotoksyczność in vitro (OECD 473) na płuca chomika chińskiego -test mutacji genowych w komórkach ssaków (komórki chłoniaka myszy)- (OECD 476)
Rakotwórczość	Brak danych
Działanie toksyczne na rozrodczość	Nie obserwowano działań niepożądanych na rozmnażanie/rozwój. Zgodnie z OECD 422 (bezpośrednie działanie na żołądek szczura) dawka kwasu fosforowego -NOAEL 500 mg/kg mc/dzień Toksyczność rozwojowa: dawkowanie - NOAEL 410 mg/kg mc sodu diwodorofosforanu ciężarnym szczurom przez 10 kolejnych dni nie miał wyraźne zauważalnego wpływu na zagnieżdzenie płodu lub na przeżycie matki i płodu (toksyczność dla matki i rozwojowa).

Prawdopodobne drogi narażenia:

Najbardziej prawdopodobną drogą narażenia są drogi oddechowe. Wdychanie oparów/mgły kwasu fosforowego może spowodować natychmiastowe podrażnienie, ból.

W kontakcie ze skórą powoduje oparzenia.

W kontakcie z oczami powoduje oparzenia.

Połyknięcie powoduje oparzenia przewodu pokarmowego.

Skutki zdrowotne narażenia ostrego:

Pary i pyły w stężeniu powyżej 5 mg/m³ powodują przekrwienie spojówek, ból i łzawienie oczu; drażnią górne drogi oddechowe, wywołując kaszel, pieczenie gardła, uczucie duszności, obrzęk krtani, krwoplucie.

Może wystąpić toksyczny obrzęk płuc. Skażenie skóry roztworem wywołuje oparzenia z martwicą koagulacyjną. Rozległe oparzenie może spowodować wstrząs. Skażenie oczu wywołuje oparzenie powiek, spojówek. Zatrucie drogą pokarmową powoduje oparzenie błony śluzowej jamy ustnej, gardła, przełyku z ryzykiem krwawienia z przewodu pokarmowego i wystąpienia wstrząsu.

Skutki zdrowotne narażenia przewlekłego:

Stany zapalne oczu i skóry, przewlekłe stany zapalne górnych dróg oddechowych. Długotrwała ekspozycja na pary kwasu może powodować nadżerki na zębach, a w okresie późniejszym martwicę szczęki. Może wystąpić podrażnienie oskrzeli i przewlekły kaszel oraz częste epizody odoskrzelowe zapalenia płuc.

12. Informacje ekologiczne.
12.1. Toksyczność.

dla ryb - przeciętna śmiertelność pH 3-3,25 (96 h) dla Lepomis macrochirus (bez wytycznych)
dla bezkręgowców wodnych - EC50 (48 h): > 100 mg/L - test na podstawie: unieruchomienia (OECD 202 - Daphnia magna)

dla roślin wodnych:

EC50 (72 h): > 100 mg/L - test na podstawie: tempo wzrostu (OECD 201 - Desmodesmus subspicatus (algi))

NOEC (72 h): 100 mg/L - test na podstawie: tempo wzrostu (OECD 201 - Desmodesmus subspicatus (algi))

- dla mikroorganizmów, np.: bakterii - brak danych dotyczących kwasu ortofosforowego
- dla organizmów wodnych - brak danych dotyczących kwasu ortofosforowego

Podstawa prawna: Rozporządzenie Komisji UE nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ws REACH)

- dla organizmów żyjących w glebie - brak danych dotyczących kwasu ortofosforowego
- dla roślin lądowych - brak danych dotyczących kwasu ortofosforowego

Działanie ogólne - kwas fosforowy wpływa na poziom pH. Wzrost stężenia fosforanów nie ma większego znaczenia.

12.2. Trwałość i zdolność do rozkładu.

Nie dotyczy substancji nieorganicznych.

12.3. Zdolność do bioakumulacji.

Nie dotyczy substancji nieorganicznych.

12.4. Mobilność w glebie.

Brak danych dotyczących kwasu fosforowego.

12.5. Wyniki oceny własności PBT i vPvB.

Nie dotyczy substancji nieorganicznych.

12.6. Inne szkodliwe skutki działania.

Brak informacji o innych szkodliwych skutkach działania.

13. Postępowanie z odpadami.

13.1. Metody unieszkodliwiania odpadów.

Unieszkodliwianie kwasu: Kwas fosforowy należy neutralizować za pomocą 10 %-owego mleka wapiennego stosowanego w nadmiarze. Całkowite sklarowanie wymaga kilkunastu godzin, ale praktycznie po upływie 1 godziny wytrącona zostaje większość cząstek stałych.

Eliminacja fosforu z wód i ścieków: prowadzi się metodami strąceniowymi. Proces strącania prowadzi się równolegle z procesem biologicznego oczyszczania w komorze napowietrzania, do której wprowadza się sole trójwartościowego żelaza i ewentualnie glinu. Wytrącony ortofosforan żelazowy (FePO_4) jest solą nierozpuszczalną w wodzie, zawiesina tej soli absorbuje się w osadzie czynnym i jest usuwana z oczyszczanych ścieków.

Niezużytego, przeterminowanego lub zanieczyszczonego kwasu fosforowego nie wolno wprowadzać do kanalizacji.

Przyjmowanie odpadów:

Z.Ch. "Alwernia" S.A. przyjmują do odzysku substancje zakupione w w/w Zakładach oraz opakowania po tych substancjach.

Kody przyjmowanych odpadów /zgodnie z przepisami wykonawczymi do ustawy o odpadach zaliczone do odpadów niebezpiecznych/:

- 06 01 04 - Kwas fosforowy i fosforawy ,
- 16 03 03 - Nieorganiczne odpady zawierające substancje niebezpieczne, w tym kwas fosforowy,
- 16 05 06 - Chemikalia laboratoryjne i analityczne zawierające substancje niebezpieczne, w tym mieszaniny chemikaliów laboratoryjnych i analitycznych,
- 16 05 07 - Zużyte chemikalia zawierające substancje niebezpieczne, w tym kwas fosforowy,
- 15 01 10 -Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone.

Wspólnotowe akty prawne wraz z późniejszymi zmianami:

- Dyrektywa 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie odpadów
- Dyrektywa 94/62/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych
- Dyrektywa Rady 91/689/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie odpadów niebezpiecznych, znowelizowana przez Dyrektywę Rady 94/31/WE

Krajowe akty prawne wraz z późniejszymi zmianami:

- z dn. 27.04.2001 (Dz.U. z 2010, Nr 185, poz. 1243 - t.j.) - Ustawa o odpadach wraz z późn. zmianami,
- z dn. 11.05.2001 (Dz.U. Nr 63, poz. 638) - Ustawa o opakowaniach i odpadach

Podstawa prawna: Rozporządzenie Komisji UE nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ws REACH)

opakowaniowych wraz z późn. zmianami,
z dn. 27.04.2001 (Dz.U. z 2008, Nr 25, poz. 150 - t.j.) - Ustawa Prawo Ochrony Środowiska
wraz z późn. zmianami.

14. Informacje dotyczące transportu.

14.1. Transport drogą lądową/kolejową (ADR/RID).

Numer UN: 1805
Prawidłowa nazwa przewozowa: Kwas fosforowy w roztworze
Klasa zagrożenia w transporcie: 8
Kod klasyfikacyjny: C1
Grupa pakowania: III
Numer rozpoznawczy zagrożenia: 80
Nalepka ostrzegawcza: 8

Znak: N

Dwie tablice odblaskowe barwy pomarańczowej o wym. 300x400mm

Kod ograniczeń przejazdu przez tunele: E

14.2. Transport drogą morską (IMDG).

brak danych

14.3. Transport drogą powietrzną (ICAO).

brak danych

14.4. Transport śródlądowymi drogami wodnymi (ADN).

brak danych

14.5. Zagrożenia dla środowiska.

Kwas fosforowy po przedostaniu się do środowiska powoduje silne zakwaszenie gruntu i wód oraz działa toksycznie na organizmy roślin i zwierząt. Patrz również SEKCJA 12.

Numer rozpoznawczy zagrożenia - 80

14.6. Szczególne środki ostrożności dla użytkowników

Ze względu na występujące zagrożenia /patrz SEKCJA 2/ należy zakładać środki ochrony indywidualnej zgodnie z SEKCJĄ 8

14.7. Transport luzem zgodnie z załącznikiem II do konwencji MARPOL 73/78 i kodeksem IBC:

nie dotyczy - nie przewiduje się transportu luzem

15. Informacje dotyczące przepisów prawnych.

15.1. Przepisy prawne dotyczące bezpieczeństwa, zdrowia i ochrony środowiska specyficzne dla substancji i mieszaniny.

Wykaz przepisów krajowych:

Ustawa z dnia 11.01.2001 o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11, poz.84 z późniejszymi zmianami),

-Ustawa z dnia 27.04.2001 Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 Nr 25, poz.150 z późniejszymi zmianami),

-Ustawa z dnia 27.04.2001 o odpadach (Dz. U. z 2010, Nr 185, poz.12431 z późniejszymi zmianami),

-Ustawa z dnia 11.05.2001 o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. Nr 63, poz. 638 z późniejszymi zmianami),

Podstawa prawna: Rozporządzenie Komisji UE nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ws REACH)

- Ustawa z dnia 18.07.2001 Prawo wodne (Dz. U. Z 2005, Nr 239, poz. 2019 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 28.03.2003 o transporcie kolejowym (Dz. U. Z 2007, Nr 16, poz. 94 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 26.06.1974 Kodeks pracy (Dz. U. Z 1998, Nr 21 poz. 94 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 12.12.2003 o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. Nr 229, poz. 2275 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 20.04.2004 o zmianie i uchyleniu niektórych ustaw w związku z uzyskaniem przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 96 poz. 959 wraz z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27.09.2001 w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206 z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 03.03.2008 w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu.(Dz. U. Nr 47, poz. 281 wraz z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29.11.2002 w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833 wraz z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra z dnia 02.09.2003 w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz. U. Nr 171, poz. 1666 wraz z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20.04.2005 w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 73, poz. 645 wraz z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20.12.2005. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. Nr 260, poz. 2181 wraz z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21.12.2005. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej (Dz. U. Nr 259, poz. 2173 wraz z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 05.03.2009 w sprawie oznakowania substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 53, poz. 439 wraz z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 05.03.2009 w sprawie oznakowania opakowań substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych oraz niektórych preparatów chemicznych (Dz. U. Nr 53, poz. 439 wraz z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 08.02.2010 w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i znakowaniem (Dz. U. Nr 27, poz. 140 wraz z późniejszymi zmianami),
- Oświadczenie Rządowe z dnia 16 stycznia 2009 w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 (Dz. U. Nr 27, poz. 162).

Wykaz przepisów wspólnotowych:

- Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45 WE oraz uchylające rozporządzenie Rady(EWG) nr 739/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE,
- Dyrektywa Rady 91/689/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie odpadów niebezpiecznych, znowelizowana przez Dyrektywę Rady 94/31/WE,
- Dyrektywa 94/62/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych,

Podstawa prawna: Rozporządzenie Komisji UE nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ws REACH)

- Dyrektywa 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie odpadów,
- Rozporządzenie (WE) nr 1272/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2008 w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006,
- Rozporządzenie (UE) nr 453/2010 Komisji z dnia 20 maja 2010 zmieniające Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń
- stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH).

15.2. Ocena bezpieczeństwa chemicznego.

Dokonano oceny bezpieczeństwa chemicznego kwasu fosforowego.

Scenariusze narażenia stanowią załączniki nr 1 - 4 do niniejszej karty charakterystyki.

16. Inne informacje.

Objaśnienie skrótów i akronimów:

a/ punkt 2.1 w SEKCJI 2: Skin Corr. 1B- Działa żrąco na skórę, kategoria 1 B b/ punkt 2.3 w SEKCJI 2:

- PBT - substancja trwała, wykazująca zdolność do bioakumulacji i toksyczna,
- vPvB - substancja bardzo trwała, wykazująca bardzo dużą zdolność do bioakumulacji, c/ punkt 5.2 w SEKCJI 5:
- POx - tlenki fosforu, d/ punkt 8.1 w SEKCJI 8:
- NDS - najwyższe dopuszczalne stężenie,
- NDSch - najwyższe dopuszczalne stężenie chwilowe,
- NDSP - najwyższe dopuszczalne stężenie progowe,
- DNEL - poziom dawkowania (stężenie), przy którym nie obserwuje się szkodliwych zmian [mg/kg, mg/l]
- PNEC - przewidywane stężenie nie powodujące zmian w środowisku, e/ punkt 11.1 w SEKCJI 11:
- LD50 - dawka substancji, która powoduje śmierć 50 % określonego gatunku zwierząt po jej wchłonięciu,
- NOAEL - poziom dawkowania niewywołujący dających się zaobserwować szkodliwych skutków/ punkt 12.1 w SEKCJI 12:
- EC50 - stężenie, przy którym obserwuje się 50 % zmniejszenie wzrostu lub szybkości wzrostu,
- NOEC - stężenie bez obserwowanego działania,
- OECD - Organization for Economic Cooperation and Development.

Źródła literaturowe:

Chemical Safety Report - 2010, eSDS kwas fosforowy - draft, Kwas fosforowy termiczny - N.N. Postnikow, Poradnik fizykochemiczny, Vademecum Zatruc - R. Dreisbach, Szkodliwe substancje w przemyśle - N. Łazariew, Technologia związków fosforowych - pr. Zbiorowa, bazy danych: RTECS, HSDB, MSDS, CHRIS.

Zwroty określające warunki bezpiecznego stosowania i zwroty wskazujące pozostałe środki ostrożności zgodnie z Rozporządzeniem CLP:

ZAPOBIEGANIE:

- P264 - Dokładnie umyć ręce po użyciu REAGOWANIE:
- P301 + P330 + P331 - W przypadku połknięcia: wypłukać usta, nie wywoływać wymiotów
- P363 - Wyprać zanieczyszczoną odzież przed ponownym użyciem
- P304 + P340 - W przypadku dostania się do dróg oddechowych: wyprowadzić lub wynieść poszkodowanego na świeże powietrze i zapewnić warunki do odpoczynku w pozycji umożliwiającej swobodne oddychanie
- P321 - Zastosować określone leczenie (patrz informacje na etykiecie)

Podstawa prawna: Rozporządzenie Komisji UE nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ws REACH)

USUWANIE:

-P501 - Zawartość/pojemnik usuwać zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa krajowego i międzynarodowego.

Pracownicy narażeni na działanie kwasu fosforowego powinni:

- być zapoznani z niniejszą kartą charakterystyki ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń,
- stosować środki ochrony indywidualnej /patrz punkt 8/,
- stosować się do ogólnych przepisów BHP.

Uwaga:

Informacje zawarte w niniejszej karcie charakterystyki opisują wyłącznie wymagania bezpieczeństwa dotyczące oferowanego przez nas kwasu fosforowego termicznego. Oparte są one na naszej aktualnej wiedzy oraz zgodne z dostępnymi danymi literaturowymi i opracowane są w najlepszej wierze. Przedstawione w niniejszej karcie charakterystyki dane nie stanowią specyfikacji jakościowej produktu, w związku z tym dane te nie mogą być podstawą do reklamacji jakościowej w ramach rękojmi i gwarancji. Niniejszą kartę charakterystyki należy traktować wyłącznie jako pomoc dla bezpiecznego stosowania produktu.